

Jan Tomczak

"Zum Lob seiner Herrlichkeit",
Hermann Volk, Mainz 1976 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 48/1, 188-189

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pominał pomocy, jaką stanowi flanelograf, który skupia uwagę dzieci i udostępnia głoszone treści.

Autor wykorzystał również zwyczaj zawieszania kalendarza w czasie adwentu, który ma umożliwić bardziej świadome przygotowanie do Bożego Narodzenia. Ten zwyczaj rozciągnął także na wielki post. Umieszczony obraz i napis na dużym kalendarzu zawieszonym na widocznym miejscu w kościele i dodawana co tydzień nowa klatka z odpowiednią treścią, koncentruje uwagę dzieci i nawet dorosłych oraz stanowi temat kazania.

Osobny rozdział poświęcił autor korzystaniu z przebojów piosenkarskich przy głoszeniu nauki Chrystusa dzieciom i młodzieży.

Warto jeszcze wspomnieć o nabożeństwach pokutnych, na które składają się trzy rozmyślania oparte na motywach: drzewa, kamienia i skorupy. Każdy z uczestników otrzymuje przed kościołem przedmiot odpowiedni do motywu rozmyślania, a więc kawałek drzewa, kamień lub skorupę. Oczywiście wszystko, o czym autor pisze, zostało przeprowadzone i wypróbowane w praktyce.

Omawiana książka opowiada o ciekawym eksperymencie i może stanowić pomoc dla każdego, kto myśli o jak największym zainteresowaniu dzieci i młodzieży głoszoną w kazaniach treścią.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Hermann VOLK, *Zum Lob seiner Herrlichkeit*, Mainz 1976, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 133.

Na książkę składają się trzy referaty, wygłoszone w 1975 r. przez Hermanna Volka, biskupa Moguncji. Prezentowana praca ma trzy rozdziały, którymi są wymienione referaty. Każdy z nich przedstawia inny problem, ale wszystkie się łączą w pewną całość przez ukierunkowanie człowieka na Boga Ojca, jak to wskazuje sam tytuł książki.

W pierwszym rozdziale autor rozważa zagadnienia związane z wielbieniem Boga, które się dokonuje w liturgii, a przede wszystkim w Eucharystii. Omawia zadania stojące w tej dziedzinie przed ludem Bożym po zakończeniu reformy liturgicznej. Ukazuje, czym jest w swej istocie zgromadzenie eucharystyczne i jaki ma cel główny. Podkreśla, że tym celem jest wielbienie Boga, które się realizuje już w dziękczynieniu, nieodłącznym elemencie Eucharystii. Przedstawia, jak rozważane sprawy wyglądają w Piśmie św. Starego i Nowego Testamentu. Ukazuje rzeczywistość, która się dokonuje w liturgii. Uwydatnia antropologiczne znaczenie Mszy św., polegające na tym, że człowiek jest zaproszony do udziału w zbawczych tajemnicach i uczestniczy w nich aktywnie, spełniając swoją rolę. Przez to uczestnictwo jest doceniony w swej godności i może odpowiednio aktywnie się rozwijać. Nie pominął również autor socjologicznego znaczenia Eucharystii, która tworzy i wyraża wspólnotę. Przez człowieka powiązanego ze światem zgromadzenie eucharystyczne nabiera znaczenia kosmicznego. Kończy Hermann Volk pierwszy rozdział uwagami dotyczącymi właściwego sprawowania Najświętszej Ofiary.

W drugim zaś referacie przedstawia teologiczne uzasadnienie chrześcijańskiej bezzenności. Przytacza racje z Pisma św. i snuje rozważania teologiczne. Ukazuje tło i fundament bezzenności. Podkreśla, że rezygnacja z życia małżeńskiego nie jest okazywaniem dla niego lekceważenia czy pogardy, lecz całkowitą odpowiedzią na wezwanie Chrystusa. Kościół świadczy o Chrystusie jako zbawieniu dla wszystkich także przez chrześcijański celibat uzasadniony chrystologicznie.

W trzecim rozdziale autor rozważa religijny wymiar człowieka. Przedstawia jego wyjątkową pozycję w świecie, podkreślając znaczenie, jakie posiada umiejętność wypowiedzania się na zewnątrz. Osoba człowieka obja-

wia się przede wszystkim w słowie pod warunkiem, że się mu wierzy. Hermann Volk nie interesuje się jedynie ujawnianiem elementu religijnego człowieka w duchu i słowie, lecz także w sztuce, a więc w malarstwie, rzeźbie i architekturze. Przyznaje, że ten sposób wypowiedzania treści religijnych nastęrcza niemało trudności w naszych czasach, w których ujawnia się nawet tendencja, aby nie tworzyć specyficznej formy kultycznej. Zwolennicy wspomnianej idei uważają, że sztuka, a zwłaszcza obrzędy liturgiczne byłyby tym lepsze, im bardziej świeckie we wszystkich swoich formach. Fakt, że objawienie odbywało się w historii i realizuje się w dziejach Kościoła, sprzyja możliwości wyrażania w sztuce religijnego wymiaru. Powstaje jednak pytanie, jak ten element religijny przedstawiać współczesnemu człowiekowi, aby był widoczny, czytelny i zrozumiały. Autor porusza te problemy w przekonaniu, że swoją pracą może się przyczynić w jakimś stopniu do ich przemyślenia i próby rozwiązania.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Karl BEKKER, *Erziehender Umgang mit Kindern*, Paderborn 1977, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 192.

Prezentowaną książkę napisał autor dobrze obeznany teoretycznie i praktycznie z ukazwanymi w niej zagadnieniami. Jest doktorem filozofii, studiował nauki pedagogiczne i społeczne oraz psychologię. Przez piętnaście lat był nauczycielem i kierownikiem szkoły, co mu pozwoliło stać się doradcą rodziców i dzieci w sprawach wychowawczych i życiowych. Przez kilka lat zajmował się kształceniem nauczycieli. Obecnie jest kierownikiem katedry socjologii w Monasterze i zajmuje się także dydaktyką i metodyką pedagogiki społecznej.

Autor przez omawianą książkę chce pomóc w zaradzeniu współczesnym niedomaganiom w dziedzinie postępowania wobec dzieci. Braki w tym postępowaniu sprawiają, że jest ono mało pedagogiczne i szkodliwe dla wychowania. Najpierw Karl Bekker ukazuje pośrednio wychowawczy stosunek do dzieci, którym jest samo nauczanie. Stwierdza, że podstawową zasadą w nauczaniu jest aktywność uczniów. Wszyscy z tym się zgadzają, ale jeszcze zbyt mało wprowadzają ją w szkołach. Omawia trzy rodzaje aktywności: szablonowo ukierunkowaną przez nauczyciela, umożliwiającą metodycznie zgodnie z zasadami dydaktycznymi i najwyższy stopień realizowany wtedy, gdy panuje między nauczycielem i uczniem stosunek dialogu, który umożliwi prawdziwie twórczą aktywność. Osobny punkt poświęcił szkolnej pedagogice P. Petersena. Stanowi ona przykład, jak można umożliwić twórczą aktywność uczniów.

Obszerniej zajmuje się autor bezpośrednio wychowawczym postępowaniem wobec dzieci. Uważa, że podstawą, umożliwiającą taki stosunek wychowawczy, jest postawa rozumiejącej miłości. Stanowi ona fundament dla kształtowania wychowawczego postępowania i aktualizuje się w trosce o zapewnienie mu sprzyjających sytuacji. Tworzenie pedagogicznych sytuacji autor uważa za podstawową zasadę w postępowaniu wychowawczym. Każda droga do dojrzałości osoby prowadzi bowiem przez sytuacje wychowawcze, które sprzyjają samodzielności wychowanków. Pedagogiczne kierowanie odbywa się owocnie przez kształtowanie twórczej osobowości wychowanka dzięki rozwijaniu jego konstruktywnego i konsekwentnego zmierzania do celu. Zadaniem wychowawcy jest szanować indywidualny cel osobowy wychowanka, czego brakuje przy zbyt autorytatywnym lub twardej czy rozpieszczającym postępowaniu.

Autor analizując podane sytuacje czy przykłady, ukazuje zasady samowychowania nie tylko uczniów, ale szczególnie wychowawców. Jedna